

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci

Təsdiq edirəm:
Tədris işləri üzrə direktor
müavini:
_____Əyyubova İ.H.
"7" "fevral" 2020-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: Xanəndəlik

Şöbə: Musiqi və Təsviri incəsənət

Fənn Birləşmə komissiyası: Musiqi nəzəriyyəsi və xor dirijorluğu

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: **Elementar musiqi nəzəriyyəsi** (2013 cü ildə tərtib olunmuş program əsasında)

Kodu: İPF-B02

Kurs: II kurs

Tədris ili: (2019-2020 tədris ili) Semestr: IV (yaz)

Tədris yükü: cəmi:60

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Auditoriya N:17

Saat: II, III gün 15⁴⁰-17¹⁵

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Mirzəcanova Sevda Qəhrəman

Məsləhət günləri və saati: I gün 13-55

E-mail ünvanı: sevda.mirzəcanova@mail.ru.

FBK-nın ünvanı: Lənkəran ş. P. Təhməzov küç.-si. Bina-3

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. N. Bağırov . “ Musiqinin elementar nəzəriyyəsi” Bakı – 1982.
2. İ. Sposobin “Elementarnaya teoriya muziki “ “Muzika” M. 1964

IV-V. Fənnin təsviri və məqsədi:

“Musiqinin elementar nəzəriyyəsi əsasən Musiqi nitqinin elementləri, lad, ritm, interval, akkord və eləcə də Azərbaycan xalq musiqisinin ladları və onun quruluşu haqqında məlumat verir. Dərslik bir neçə fəslə bölünür və hər fəslə bir neçə mövzu vardır. Kursun məqsədi tələbələrə musiqi kollecini bitirdikdən sonra musiqi məktəbində müəllim işləyərkən ladların, intervalların, akkordların peşəkar səviyyədə ayırd etmək bacarığını aşılamaq və ümumi musiqi mədəniyyətini inkişaf etdirməkdir. Kursun tədrisi üçün tədris ilinin III semestrində 60 saat məşğələ nəzərdə tutulur.

VI. Davamiyyətə verilən tələblər:

Dərsdə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 10 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 10 bal verilir; semestr ərzində fənnin tədrisinə ayrılan saatların hər buraxılan 10%- nə 1 bal çıxılır; Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış

auditoriya saatlarının ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş həddən yuxarı (25%-dən çox) olduğu halda tələbə həmin fənnən imtahana buraxılmır və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır və sonradan onun haqqında müvafiq qərar qəbul edilir.

VII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 10 bal sərbəst işlərin tərtib olunmasına görə, 10 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 20 bal kollektivumlara görə, 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

- 91-100 bal- əla (A)
- 81-90 bal- çox yaxşı (B)
- 71-80 bal- yaxşı (C)
- 61-70 bal- kafi (D)
- 51-60 bal – qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Kollecın daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülecək.

VIII. Təqvim mövzu planı: Məşğələ: 60saat Cəmi: 60 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	2	3	4
	Məşğələ mövzuları		
1	Mövzu: № Dirijorluq etmə sxemi. Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
2	Mövzu № İntervallar Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
3	Mövzu № Artırılmış və əskilmiş intervallar Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
4	Mövzu № İntervalların enharmonik bərabərliyi Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
5	Mövzu № Üçtonlu intervallar.	2	

	Plan: Qamma, lad, Tonallıq. İnterval		
6	Mövzu№ Mürəkkəb intervallar Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
7	Mövzu№ Xasiyyətli intervallar. Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval Tonallıq.	2	
8	Mövzu№ Qədim ladlar haqqında ümumi məlumat Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
9	Mövzu№ Qamma və onun pillələri haqqında məlumat Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
10	Mövzu№ Tetraxord Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
11	Mövzu№ Major qamması Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
12	Mövzu№ Harmonik və melodik major Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
13	Mövzu№ Tonallıq Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
14	Mövzu№ Diyezli major tonalları Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
15	Mövzu№ Bemollu major tonalları Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
16.	Mövzu№ Major tonallarının enharmonik bərabərliyi Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
17.	Mövzu№ Major tonallarının kvinta dairəsi Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
18.	Mövzu № Minor qamması Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
19.	Mövzu№ Natural minor Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
20	Mövzu№ Harmonik minor Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
21.	Mövzu№ Melodik minor Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
22.	Mövzu№ Paralel tonallar	2	

	Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval		
23.	Mövzu№ Diyezli və bemollu minor tonalları Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
24.	Mövzu№ Minor tonallarının kvinta dairəsi və enharmonik bərabər minor tonalları Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
25.	Mövzu№ Eyni adlı tonallar. Major və minor tonallarının müqayisə icmalı Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
26.	Mövzu№ Üçsəsli akkordlar. Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
27.	Mövzu № Art ₃ və Əsk ₃ . Plan: Qamma, lad, tonallıq. interval	2	
28.	Mövzu№ Dominant septakkord və onun dönmələri Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
29.	Mövzu№ II7 və onun dönmələri Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
30.	Mövzu№ VII7 və onun dönmələri Plan: Qamma, lad, tonallıq. İnterval	2	
	Cəmi:	60	

IX. Sərbəst işin mövzuları:

- 1.İntervallar. Artırılmış və əskildilmiş intervallar haqqında.
- 2.Septakkordlar. Üçsəslilər haqqında.
- 3.Qədim ladlar haqqında. Major və minor qammaları haqqında.

X. Kollektiv sualları

№1

- 1.Major tonallarının kvinta dairəsi
- 2.Major tonallarının enharmonik bərabərliyi
- 3.İntervallar. “b” səsindən: b7, x4, k6, x1, b2, x5, k9, b10, x11, k14 qurmaq.
- 4.Artırılmış və əskilmiş intervallar haqqında məlumat
- 5.Tetraxord haqqında məlumat
- 6.Qamma və onun pillələri haqqında məlumat.”fis” səsindən harmonik minor, “a” səsindən melodic major, “h” səsindən natural major qammalarını qurmaq.
- 7.Qədim ladlar haqqında ümumi məlumat ”d” səsindən lidik lad, “f” səsindən miksolidik lad, “h” səsindən eolik lad, “e” səsindən frigik lad qurmaq.
- 8.Xasiyyətli intervallar. B dur xasiyyətli intervalları qurmaq.
- 9.İntervalların enharmonik bərabərliyi. X5, b2, k9, b3, x4 intervalları enharmonik əvəz etmək.

10. Mürəkkəb intervallar. "g" səsindən mürəkkəb intervalları qurmaq.
11. Üçtonlu intervallar. f moll üçtonlu intervalları qurmaq. (I. II cüt)
12. "f" interval ardıcılığını qurmaq: x5-k6-b3-b9-x8-x4-x12-k13-k3-b7.

№ 2

1. Üçsəsli akkordlar haqqında məlumat. a moll əsas üçsəsli və dönmələrini qurmaq.
2. II7 və onun dönmələri haqqında məlumat. A dur II7 və dönmələrini həlli ilə qurmaq.
3. VII7 və onun dönmələri haqqında məlumat. e moll VII7 və dönmələrini həlli ilə qurmaq.
4. Dominant septakkord və onun dönmələri haqqında məlumat. h moll D7 və dönmələrini həlli ilə qurmaq.
5. Art₃ və Əsk₃ haqqında məlumat. E dur Art₃ və Əsk₃ həlli ilə qurmaq.
6. F dur akkordları T-ya çatdırmaq: D65; Art₃; II₂; VII₄₃.
7. fis moll art₃ və əsk₃ qurmaq.
8. cis moll akkordları T-ya çatdırmaq: II₄₃; D₂; ƏSK₃; VII₇.
9. Es dur akkordları T-ya çatdırmaq: D₄₃; II₂; VII₇; Art₃.
10. c moll akkord ardıcılığı qurmaq: T-II₇-D₄₃-T-S-S₆-D-D₇-T(n)-S₆₄-T.
11. As dur akkord ardıcılığı qurmaq: T-S-D₂-T₆-S-S₆-VII₂-D₇-T(n).
12. F moll akkord ardıcılığı qurmaq: II₆₅-D₂-T₆-S-S₆-VII₂-D₇-T(n)

XI. İmtahan sualları

- I.**
1. "b" səsindən mürəkkəb intervalları qurmaq.
  2. "es" səsindən mürəkkəb intervalları qurmaq.
  3. "fis" səsindən sadə intervalları qurmaq.
  4. A-dur: üçtonlu intervalları qurmaq. (I cüt)
  5. D-dur: üçtonlu intervalları qurmaq. (II).
  6. fis moll: xasiyyətli intervalları qurmaq.
  7. "d" səsindən sadə intervalları qurmaq.
  8. h-moll üçtonlu intervalları qurmaq (I cüt).
  9. B-dur xasiyyətli intervalları qurmaq.
  10. C-dur üçtonlu intervalları qurmaq (II cüt).

II. 11. Dominant septakkord və onun dönmələri haqqında məlumat. h moll D7 və dönmələrini qurmaq.

12. İntervallar haqqında ümumi məlumat.

13. VII7 və onun dönmələri haqqında məlumat. e moll VII7 və dönmələrini həlli ilə qurmaq.

14. Qədim ladlar haqqında.

15. Tetraxord haqqında məlumat.

16. Qamma və onun pillələri haqqında məlumat, Major və minor qammaları haqqında.

17. Art₃ və Əsk₃ haqqında məlumat. E dur Art₃ və Əsk₃ həlli ilə qurmaq.

18. II7 akkord və onun dönmələri haqqında məlumat. A dur II7 və dönmələrini həlli ilə qurmaq.

19. Üçsəsli akkordlar haqqında məlumat. a moll əsas üçsəsli və dönmələrini qurmaq.

20. Xasiyyətli intervallar haqqında məlumat. B dur xasiyyətli intervalları qurmaq.

21. Üçtonlu intervallar haqqında məlumat. f moll üçtonlu intervalları qurmaq. (I. II cüt)

III. 22 C-dur akkordları T-ya həll etmək: D₇; II₂; VII₄₃

23. a-moll: II₄₃; VII₇; D₆₅

24. fis moll: VII₆₅; D₂; II₇

25. e-moll: II₂; VII₂; D₄₃

- 26.D dur: VII₄₃; II₂; D₇
- 27.G dur: D₇; II₂; VII₄₃
- 28.A dur II₄₃; VII₇; D₆₅
- 29.F-dur: VII₄₃; II₂; D₇
- 30.E moll: II₂; VII₂; D₄₃
- 31.F dur: VII₄₃; II₂; D₇

- IV.** 32. “d” səsindən harmonik minor, lidik lad qurmaq.
 33. “c” səsindən melodik major, dorik lad qurmaq.
 34. “g” səsindən natural minor, eolik lad qurmaq.
 35. “a” səsindən melodik minor. Frigik lad qurmaq.
 36. “h” səsindən natural major, miksolidik lad qurmaq.
 37. “f” səsindən natural minor, frigik lad qurmaq.
 38. “a” səsindən harmonik minor, frigik lad qurmaq.
 39. “e” səsindən harmonik minor, dorik lad qurmaq.
 40. “e” səsindən harmonik major, ionik lad qurmaq.
 41. “fis” səsindən harmonik minor, frigik lad qurmaq.
 42. “b” səsindən harmonik major, lidik lad qurmaq.

- V.** 43.c moll akkord ardıcılığı qurmaq: T-II7-D43-T-S-S6-D-D7-T(n)-S64-T.
 44.As dur akkord ardıcılığı qurmaq: T-S-D2-T6-S-S6-VII2-D7-T(n).
 45.f moll akkord ardıcılığı qurmaq: II65-D2-T6-S-S6- VII2-D7-T(n).
 46.Gdur akkord ardıcılığı qurmaq: T-D64-T6-S-II65-D2-T6-S-S6-D7-T(n)
 47.e moll akkord ardıcılığı qurmaq: T-S-D-D6-VII7-D65-T-S64-T.
 48.d moll akkord ardıcılığı qurmaq: T-S-VII43-D2-T6-II2-D65-T.
 49.a moll akkord ardıcılığı qurmaq: II65-D2-T6-S-S6- VII2-D7-T(n)
 50.Ddur akkord ardıcılığı qurmaq: T-S-VII43-D2-T6-II2-D65-T.

XII. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr elementar musiqi nəzəriyyəsi kursundan müəyyən biliklərə malik olmalı, o cümlədən fənn haqında fikirlərini əsaslandırmağı bacarmalıdırlar. Bu fəndən akkaor.interval və lad qamma qurmaq vərdişlərinə yiyələnməlidirlər.

- Lad, qamma, tetraxord və tanallıq mövzularının geniş şəkildə tətbiq edilməsi
  - Ümumi musiqi mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi
  - imtahan sualları,
  - fərdi tapşırıqlar
- Öyrənən tanış olur:

“Elementar musiqi nəzəriyyəsi” “Xanəndəlik” ixtisasının tədris planı və “Elementar musiqi nəzəriyyəsi” fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus «Musiqi nəzəriyyəsi və Xor dirijorluğu» FBK-da müzakirə edilərək, bəyənilmişdir. (6 fevral 2020-ci il, protokol № 5).

Fənn müəllimi:

Mirzəcanova S.Q.

FBK sədri:

Əliyeva Z. T.

